

Gegavac

Karin Peschka
Watschenmann

© Otto Müller Verlag, Salzburg-Wien, 2014

© za Srbiju Futura publikacije, Novi Sad

Urednik
Relja Dražić

Korice:

Deo fontane Jungbrunnen u bečkom Handik parku.

Izvorni foto: Anton Peschka. Obrada fotografije i oblikovanje naslovnice:

Taha Alkadhi

Prepres: Futura publikacije
Štampa: Workshop, Petrovaradin 2018

Tiraž 500
ISBN 978-86-7188-182-1

Podrška izdavanju knjige: Bundeskanzleramt - Republik Österreich i

City of  Vienna

CIP - Каталогизacija у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.112.2-31

COBISS.SR-ID 323854087

Karin Peška
Gegavac

roman

Preveli s nemačkog:

Danka Bajković, Suzana Cvijetinović, Paul Gruber, Kristijan Miroslav Kabas, Nadežda Miličević, Ana Mitrevski, Tamara Morača, Aleksandar Nikolić, Tina Novaković, Ljubiša Petrović, Jovana Ranđelović, Rosana Stanojević i Mirjana Zarifović Grković



Watschenmann (Gegavac) je lutka za udaranje u bečkom zabavnom parku Wurstelprater koja u osnovi ima masivnu oprugu tako da se ljulja, gega prilikom udaranja u nju.

Reči koje su prevodu napisane ćirilicom u izvorniku su na srpskom jeziku.

JANUAR

„Psiћu, 'de si bio?”
Dragan želi da zna.
Hajnrlih odmahne glavom.
Ko će ga razumeti.

*Nema gavrana za Hajnriha. Prva dva pravila.
Možda i treće.*

Želi da misli na gavrana, na onog koji prkosi vetru. Lidija misli da on nema prava na to i da od toga nema koristi. „Zašto?“ „Gavran je izvan tvog domašaja, i prelep.“ Hajnrih ne shvata odmah. „Razumećeš“, kaže, kaže često tako nešto, a potom to ne objašnjava. „Na šta ti misliš, Lidija, kada te tuku?“ Umesto odgovora pljune mu pred noge. „Prestani više sa zapitkivanjem. Nede-ljama ne govoriš ništa a onda.“

Hajnrih je svestan toga da je svaki početak težak. Čekaš udarac, šut u rame ili nogu. I zato što čekaš, zato što je sve spremno, svi nervi, zato što se koža zateže i sinapse u glavi trepere i trzaju, zato što je tako, sevne. Kada se čizma zabije u cevanicu. Ili štikla u rebra. I toga ima. Onda sevne pred očima, padaš na kolena, grčiš se na zemlji. Kao crv, među psećim izmetom i blatom. Grčiš se i stenješ. Ili cviliš. Još gore. Onda te šutaju jače da bi prestao. Tu nema logike. I baš zato što nema logike, ima je.

„Da capo!“ Lidija vrišti od smeha, ružna je dok to priča Draganu. Tamo neko leži na zemlji i ljubazno moli da ga još jednom šutnu. Hajnrih je mrzi u tom trenutku. Pa, zato što je u pravu. Otuda i šepanje. Dobio previše repete. Predugačak jezik. Tako stvari stoje.

Znači nema gavrana. Iznad oluje, ne, iznad trga. Hajnrih je tamo video neku pticu, neposredno pre oluje. Preletela je trg, drveće je grabilo po vazduhu. Bio je pun prašine i peska, sa gradilišta kod Šotenringa, gde postavljaju Boltenšternov soliter. Nedeljom porodice idu da gledaju bagere i temelj. Očevi-službenici objašnjavaju armature i nosače, a majke-domaćice klimaju glavom i kažu da treba da paziš šta tata priča. I da se

ne isprljaš na ogradi gradilišta. A posle na sladoled na Švedenplacu. Vrli novi svet.

Ptica je letela u inat vetru. Odupirala se dok je preletala ljude koji su zgrabili svoju decu i tašne i krenuli, a Hajnrih je ostao da sedi i posmatrao gavrana. Jer, izgledao je kao da se znoji. A to je bilo samo njegovo perje, ono se presijavalo plavo-crno.

Bilo je to u pozno leto. Sad ima snega, januar je. „Što ne bi mislio na gavrana, Lidija? Životinja kao svaka druga.” Dragan štapom iscrtava linije po Lidijinoj pljuvački. Zatim ustaje, strese prašinu s jakne, zevne. „Gladan sam”, kaže „Na šta ti misliš, Dragane, kada tebe tuku?” Dragan ga posmatra, svetlu kosu, usku bradu. „Hm. Na muda, kada me strefi u glavu. Na levi palac kada krene ka desnoj ruci. Kad me šutnu u dupe, pomislim na tebe, псићу.” Псићу. Mali pas. Smeje se. I odlazi. Pokret, marš. Ode. „Pazzo”, promrmlja Lidija.

Lidija i Dragan. E to je posebna priča. Otkad živi kod njih, Hajnrih razmišlja o njima. Barem on to naziva razmišljanjem. U njegovim razmišljanjima njih dvoje su par. Majka i sin, otac i ćerka. Nisu ništa. Lidija je došla prva. Hajnrih je nabasao na njeno skrovište, samo što joj nije pao u krilo. Reč skrovište ne sme da izgovori. Dragan kaže da je obrnuto. „Napolju se svet skriva od nas.” Kako je rekao nas, Hajnrih je znao da misli i na njega. I ostao. Dragan ovu šupu naziva палата. A Lidija kaže da nije ništa bolje od stračare, usrana jazbina, par dasaka iza male obučarske radionice. Verovatno je nekad bila šupa. Verovatno je obučar mrtav. Izrešetan. Ili kod Rusa. Hajnrihu je svejedno. Mirno je i suvo. Šta ćeš više.

Radionica je zaključana. Hajnrih tako jako pribija nos uz hladno staklo, da ono krcka. Pukni, misli, pukni više. Pa da dospem u tvoje vreme. Lidija ga uhvati pred prozorima. „Gubi se”, viče, „nije to tvoje.” A to što više

nije ničije, njoj je svejedno. Onda pripada sâmo sebi. Lidija, mogao bi da kaže, al' ja ne radim ništa. Nikome ništa ne otimam. Ali on ćuti. Čeka, dok mu ne pripreti štapom. Dok ga njime ne raspali po nogama. Dok ga ne otera svojim psovkama. Dragan Lidiju naziva raznim imenima. Душо моја. Хајдража моја. Срећо моја.

A zanemari li psovke, i smeh, i šupu i radionicu zarobljenu u vremenu, onda Hajnrih smišlja priču: Dragan stiže u grad. Kao Džon Vejn u ulozi Ringa u Lordsburg, s dugim mantilom preko ramena. To je lako. Lidija. Lidija je problem. Hajnrih mozga. Smešta je u bar. Čini je mladom, samo malo. Pušta je da naporno radi. Pušta je da svima, koji joj se obrate na određeni način, pljune pred noge. Dakle Dragan, on je u baru. Svako veče. Mora da gleda Lidiju, stalno. Postavlja joj pitanja. Odakle dolazi. Šta radi nakon posla. Može li da je izvede. Ma kakvi. Dragan je pušta da pljuje. „Poći ćeš ti”, kaže. „Kad se sita ispljuješ, poći ćeš sa mnom.”

Hajnrih ponovo otvara oči i gleda gde se nalazi. Ako ne obrati pažnju dok razmišlja, zatekne se u krajevima lošim po njega. Bude zatečen. Nekad ga neko zakači. Što veća gužva, to te više guraju: to je prvo pravilo Gegavca. Drugo: moraš da pronađeš meru između prljavog i ne-prljavog. Ako si previše prljav, niko te neće ni pipnuti. A neće ni ako si previše čist. Ima još pravila, ali kad je Hajnrih hteo o tome da priča Draganu, ovaj je rekao: „Dosta je za danas.”

Hajnrih bi da postane najbolji Gegavac u Beču. Ali za to moraš da budeš pripremljen. A ne da se gubiš u maštarijama, iz kojih se trgneš samo kada te neko udari, šutne, ili ti prepreči put, i kada je poslednje što vidiš pesnica, i poslednje što čuješ su reči poput ološu ili nazad u Mauthauzen, ili, bezazlenije, Gegalo, a onda dobiješ još, jer krvavom blatu u koje ti nabijaju usta nos oči, objasniš da se kaže Gega-vac, a ne Gegalo.

To je razlog što njegove priče nemaju kraja. Najčešće bude jedva za početak, onda se probudi. Na brutalan način. Ili onako.

Od Lidije je Hajnrih saznao: Kada te tuku, ne smeš da budeš tu. „Zamisli neku životinju i nestani s njom.” „Koju, Lidija?” „Otkud znam”, kaže Lidija. „Jesam ja ti? Pazzo.”

Kada te tuku, ne smeš da budeš tu. Je l' to treće pravilo? Pitati Dragana, pomisli Hajnrih. Biće da je tako.

Digresija: Nekad. Sad.

Hajnrih se pojavio u leto 1953. Priča se da je iz provincije. Međutim, u okolini Beča ima mnogo provincije. Provincija je u posleratnim godinama prodirala u prestonicu, naglo. Oni koji su tu nasukani nisu mogli ni tamo ni vamo, pa su ostali. Izgladnele prilike iz logora. Ratni zarobljenici i vojnici, kojima je mir oduzeo posao. Saveznici, od običnih vojnika do oficira, koji su puni sebe opsedali grad, zahtevajući pažnju. I ostali kojima je rat razneo život.

Sudeći po njegovim godinama, reklo bi se da je Hajnrih došao iz Špigelgrunda, sa psihijatrije. Mladić, tek zašao u dvadesete. Bled i koščat, skoro da ne progovara, sa ramenima preuskim za njegovu visinu. To kaže Lidija, i da nije baš čist, i da neprestano vreba, ma samo neka nešto pokuša, taj Hajnrih! Ne pokušava. Srećan je što ima krov nad glavom, čak i ako prokišnjava. Krov se dâ popraviti. Kao što se popravi i sve što je oštećeno. Sa Draganom se popeo na šupu, ne bi li kako-tako zamenili oštećene šindre starim daskama, gajbama i vratima od auta, na kojima odzvanjaju kapi kiše.

Onda Hajnrih leži budan. Usred Beča, u jednom okrugu, gde između velikih zgrada stoje male i gde su ulice sveže popločane. Gde ih trpe, njih troje, koji žive iza radionice, zato što Lidiju, priča se, štiti neki Amerikanac. Pozavidi li joj neko na šupi, ona ode njemu. Ili se, pak, plaše Srbina, s kojim je u šemi? Pa neka, ljudi imaju druga posla. Ionako je sve još uvek tesno i skućeno. Svaka soba, svaki sobičak bio je već dugo prepunjen, živeo je čovek na čoveku i nije bilo mesta. Vreme je da nestanu i poslednje ruševine. Sa žarom se gradi, popunjavaju se rupe i tamo gde je do pre par godina smrt nagomilavala leševe na radosnu gomilu, sada raste žbunje kao neka vrsta okreppljenja. Tamo sede građani,

hrane golubove hlebom, raduju se njihovom gukanju i kljucanju, kao i tome da im sada ostaje ponešto čime mogu da ih nahrane.

Hajnrih nema skoro ništa. U početku čak ni reči. Moglo bi da se postavi pitanje, zašto. Ali kakva je korist postaviti nekome pitanje, ako taj ne odgovara? Doduše, Dragan jeste radoznao kao mačor, i Hajnrih vremenom ponovo uči da priča. Ali Srbin je pametan. I zna, kao i Lidija, da se po svežim ranama ne kopa.

Generalno se malo pita u novim parkovima, kafeima ili stanovima koji postaju sve veći. Prostraniji. Ako neko želi da čuje neku priču, neka bude lepa. Za tako nešto ljudi odlaze u bioskop i gledaju neki Mariškin i Antelov film. Sezona u Salzburgu, Zdravo služinče, Carski valcer. Pri tome bi izbledela patnja, odricanja i tuga proteklih godina nestale bi. I to da je grad pod opsadom i da Austrija još uvek nije slobodna. Ali neće još dugo biti tako.

Sve je bajno i krasno, poručuju filmovi. Poručuju i blistavi izlozi krezubih redova kuća. Tako treba da bude. A nije.

Hajnrih je, pak, toliko povučen u sebe, da sve vidi mnogo jasnije, uprkos svom rasulu. Za njega rat još nije završen, on još besni. I ako niko ne kopa po njegovim ranama, Hajnrih to radi sam, pre nego što zarastu. U priču o miru Hajnrih ne veruje. Zaviruje u njihove duše, u kojima divljaju oluje, koje se ne čuju.

*Cirkus je bio u gradu. Hajnrih biva pretučen.
Mnoštvo malih svetskih ratova.*

Mnogo je bogalja na ulicama. Invalidima ih naziva Lidija, ili ratnim ranjenicima. „Prošle godine, kad je gradonačelnik presekao traku na mostu Marienbrike i kad su ljudi prešli preko njega, neko je ušao u Dunav. Jonas je fin gospodin”, kaže Lidija. Kao i uvek kada se divi gradonačelniku, sedi uspravno, a lice iskosi, pri čemu se glava blago naginje ulevo. Hajnrih sedi naspram nje. I on, dok sluša, iskosi glavu, pući usta, drži se uspravno kao sveća. Kada preuzmeš nečije držanje, tada osećaš što i on. To je rekao njegov otac, on je bio neurolog. Do '45. Ali to ovde niko ne zna. A i ne treba niko da zna.

„Bio je oktobar kad su otvarali most”, kaže Dragan. „Sećam se, lepo vreme. Ali Dunav je već bio hladan. Lidija, мате, маћкике, šta je bilo s bogaljem, je l' se udavio?” Lidija klimne. „Odmah potonuo, kao vreća. Niko to nije video sem mene.” Nešto se u njoj steže, okreće, pomera. „I?” Svakog trena će ponovo tresnuti kašikom o zemlju, pazi, Hajnriče, pazi, Dragane. Muškarci poznaju to stanje, prvo će iskošenog lica pričati o Jonasu, a onda dolazi bes, ni zbog čega dolazi bes, nije pozvan, a ipak dolazi. „Šta je?”, iz Lidije reži, duboko u njoj kultura, „šta je, je l' trebalo da vičem? Ionako više ništa nije imao od života! Na dve štake u poderanom kaputu a cipele uvezane kanapom, više ništa nije imao, bio je sasvim mršav, kost i koža. Stajao je na obali. Jedan korak, videla sam. Nije mu se više dalo.”

„Njemu ne”, kaže Lidija još jednom tiše, a bes okleva u rastu, hoće li, ili neće? Da li želi?

Dragan želi. „Ah”, gundā sebi u bradu, „dobro se sećam. Dva dana kasnije cirkus Vilijams je bio u gradu. Sećaš se, povorka slonova?” Lidija hvata jeza: „Biće

da sam te smradove zaboravila." Dragan se vrti na svom mestu, namešta se za finale. „Душо moja, dnevno su pozivali 300 bogalja." Češe se po uvetu. „Svi primaoci trajne socijalne pomoći iz Beča su bili u cirkusu." Lidija gleda. „Pročitao sam u novinama, 8000 ljudi." Lidija gleda. „Među tih 8000 sigurno bi bio i tvoj bogalj. Takav cirkus podiže raspoloženje. To je još mogao da doživi. Da je još bio živ." Dragan nastavlja da podbada, kopa, peca bes: „Lično sam bio u šatoru. Na Južnoj železničkoj stanici. Bilo je lepo." Lidija gleda. U Hajnrhovo iskošeno lice. U nakrivljeno lice. A onda nadolazi bes. Tuče Hajnrha. I to kako. Ne izostavlja ništa. „Jonas", dahće Lidija između udaraca, pri čemu za udaranje uzima sve što joj dođe pod ruku, što joj Dragan gura u ruke koje kovitlaju, koje su slepe, „Jonas je", dahće, „fin gospodin".

Hajnrh se grči po podu. Lidija bije, vrše žito, skuplja žetvu. Gavran, pomisli Hajnrh, on se. Suprotstavlja. Oluji. Lidija vrše, pršti. Plavo-crno perje, misli Hajnrh, a ne vidi ga. Jedan udarac ga pogodi u ruku, sledeći u vrat. Podliv, krv, bol, gavran se suprotstavlja, ode. Bez njega. On ostaje, suprotstavlja se sam. Lidija je snažna u svojoj srži, furija. „Tizifona", šapuće Dragan i gleda sasvim nežno. Ona koja sveti ubistvo, boginja osvete. „A. Gde. Je. Sada. Gavran? Hm." Svaka tačka jedan udarac. Svaka reč ispljunuta. „Otišao je", jauče Hajnrh na podu. Dragan stavlja prst na usta: „Bez jaukanja, znaš to." Lidija šutira Hajnrha u leđa, gubi papuče, šutira dok se ne umori, dahće, prestaje.

Sedne. Briše znoj sa čela. Fleke ispod pazuha. Veličine tanjira. Opet će smrdeti. Kad ovde ne možeš ni pristojno da se opereš, a za javno kupatilo u Ulici Hermangase trenutno se nema.

Onda ustaje i odlazi. Ostavlja Dragana, ostavlja Hajnrha i sržbu. Još titra u vazduhu. Još tka svoju mre-

žu i spušta se na pretučenog, leže mu na grudi, na kapke, uskoro će zaspati, na podu, sa iskrenutom rukom. Dragan sedne pored njega. „I”, kaže. „I”, promrmlja Hajnrih zatvorenih očiju. „Ništa od gavrana, a?” „Da”, kaže Hajnrih, „ništa od njega.” „Predaleko”, kaže Dragan, „prebrzo?” „Izvan domašaja”, kaže Hajnrih.

Hajnrih počinje da šapuće, užurbano kao đaćić koji nešto uči i recituje, ali sasvim tiho, za sebe: „Kada te tuku, ne smeš da budeš prisutan. Čim neko krene nogom ili pesnicom, Gegavac mora da zamisli da je negde drugde. Može da bude neka životinja, mačka...” – „Mačkica, *маче*”, kaže Dragan – „... da hoda po bedemima, po krovovima, gleda dole na onog koji leži i trza, na samog sebe, i na one koji stoje okolo i udaraju. A kad završe...” – „... poližeš šapicu...” – „... pa se vratiš”. Hajnrih nastavi da šapuće, sve više za sebe, iz sebe. „Najčešće se neko pokaje, jer sada, posle rata, sve treba da bude dobro. Sve čisto i čitavo. Niko nije u govnama. Austrija obnavlja. Ožiljci prolaze. Rat nestaje. I okupatori će uskoro otići, sigurno. Pa, usred sveta koji se oporavlja ne može neko da leži, jeca i krvari. I da se usere u gaće.” Dragan diže ramena. „U redu je. Jednostavno obuci one stare. One što su ti ostale od oca.”

Čući pored Hajnriha. Prstom mu sklanja pramen kose sa čela. Krvavog čela. „Biće dobro, *псићу*. Gegavac mora da nauči da trpi, ne samo udarce, tako si mi rekao. Da mu je to posao.” „Šta još?” Hajnrih se više skoro i ne čuje, još malo i gotov je, iz njega se diže sumrak, večer, noć. „Rat”, sada Dragan šapuće, nagnut nad mlađim, „nije gotov. Devet godina je ništa. Ljudi sa sobom nose mnoštvo malih svetskih ratova. Znaju to, ali se prave da nije istina.” Hajnrih okreće glavu, osluškuje. Od Draganovog nosa do usta urezuje se dolina. „Unutra, i tu su ruševine. I leševi.” „I.” Hajnrih priljubljuje obraz uz Draganovu ruku, telom mu prođe drhtaj, istr-

či kroz vrata. „I”. Zaboravlja na sebe, mrmrlja u svoj zaborav. „A Gegavac podseća ljude da nije gotovo. Rekao si. Uvek će se naći neko ko će ga tući. I platiti.”

Draganov dlan je mokar od pljuvačke. Pušta Hajrihovu glavu da sklizne na pod, obriše se o rukav jakne. Namešta mlađem iskrenutu ruku. Dohvati nešto. Pokrije ga. „Tako je”, kaže i opruži se pored njega. „Uvek se nađe neko ko plaća za svoju krivicu i sramotu. Pomažeš ljudima da izbiju rat, onaj unutrašnji. Za spoljašnji se brinu Jonas i Rab. Za unutrašnji si ti tu.” Dobar bi-znis, još pomisli Dragan. Čist. Uskoro i on zaspi.

Kasno u noć vraća se Lidija. S mesecom, s mačkama. Prati je neki miris, neka pesma. Neki zveket, groševi u džepu. Poznaje jednog američkog poručnika, taj voli svež znoj. Smeštaj mu je u ulici Gareligase. Amer je udaranje isterao iz nje, još u dvorištu, dao joj oprost, lice joj zabio pod pazuhe, i sebe među njene haljine. Te absolvo. Ona stoji u tamnoj daščari, malo zanosi. Na podu dve senke. „Te absolvo i vas”, kaže i pokretom načini krivi znak krsta u neodređenom pravcu.

Onda legne. Takva kakva je. Na zemlju. Pored Hajriha. Zatvoren je, pretučen, zaštićen. Pokriven kaputom. Lidija se zavuče pod kaput, mršav je dečak. Zagri ga. Promrmlja: „On bi da bude gavran. Ptica. Baš to.” Dragan se tiho smeje. „Лаку ноћ, душо моја. Лакую ноћ.”

Lidija se pere u snegu. Tanko nadanje. Nedolična buka.

Sledećeg jutra. Hajnrih se budi, drhtav, promrzao do kostiju. Okreće se i oseća. S osećajem se vraćaju i Lidijini udarci. Zato ostaje na podu, pusti ih da prolaze, u sećanje. Njegova duša, visoka, oskudna prostorija. Tu moraš biti tih, da ne bi odzvanjalo. Душо moja, pomisli. Dušo moja.

U ćošku stoje vreće i slama. Tamo je trebalo da spava, ne na podu. Tamo pridignut leži Dragan i žmirkajući viri kroz prozor. Hajnrih ustane, s njim se diže hladnoća, da bi se protegao u polutama.

Motri napolje između dasaka, jarko sunce, pojačano snegom, hiljadostruko. Usred ove mučne svetlosti je gola koža. I više, gola zadnjica koja se guzi ka daščari. Meka koža butina, nimalo nije stegnuta, bela, nikad zamišljeno telo, nikad predočeno.

Između nogu koje trljaju ruke pune snega, leži, poput lanca, Lidijina pletenica. Kosa joj je duga, godinama nije šišana. Tek kad se vrati obućar, onda. Tako kaže. I svako jutro iznova upliće pletenicu, upliće sebi tanko nadanje u kosu. Da je to nadanje, to Hajnrih zna. Više od toga ne zna, ne pita.

Hajnrih načini jedan korak unazad, stane poprečno naspram prostorije. S ove udaljenosti kroz pukotinu gleda ka Lidiji, iz strane perspektive na nešto zabranjeno, što se ne može izbeći. Lidija stoji uspravno, vezuje učkurom pantalone. Ne zaustavljajući se, opet se sagne, skine jednu cipelu, stane stopalom u sneg, trlja ris, taban, petu, prelazi rukom između prstiju na nogama.

Hajnrih vidi: njeno lice, zajapureno od napora, poluotvorena usta, izdisaje. Drugo stopalo. Hajnrih vidi: članak modar od udaraca. Palac koji se uvija. Hajnrih vidi okrenuvši glavu: Dragana.

Dragana u senci svoje drvene palate koja se raspada, u čošku, na Lidijinim dronjcima. Mnogo vreća je već prikupila, ne smeju da se diraju. Ipak Dragan leži tamo, viri kroz mutni prozor. Samo je mrak u prostoriji, i prašina, ostaci sna i jutarnji zadah. Kroz proreze i pukotine, kroz mutno staklo, u prostoriju prodire dan, prodire Lidijino pranje snegom, nešto jarko, svetlo.

Jednim pokretom očiju Hajnrih se prebacuje s Dragana na Lidiju, s daščare u dvorište, gde žena prvo otokopča jaknu i okači je preko grma, a onda bluzu. Jednom rukom uzima sneg, drugom podiže dojku, pere se ispod, sada čvrsto zatvorenih usta, usana stisnutih u obliku linije. Pletenica pravi linije u snegu, zagonetnu šaru. Toliko je duga, mogao bi je neko njome udaviti. Pa, pomisli Hajnrih, mogla bi njome da se obesi.

Tako se Lidija pere. Sneg na vrat. Sneg na lice. Trlja li trlja. Zastane na trenutak. Njeno telo se puši na hladnoći. Onda oblači bluzu i jaknu. Vadi maramu iz džepa, umota je oko glave, umota u nju pletenicu. Mrmlja. Pljune.

„Псићу, доди овамо.” Dragan maše Hajnrihu da dođe. „Hajde, dođi, psiću, dođi.” Njegova košulja se skorila od prljavštine. Idi u sneg, pomisli Hajnrih, operi se. Istrljaj se iznutra i spolja. Iznutra. Istrljaj se iznutra. „Dolazi ovamo, brzo!” Dragan sada sedi uspravno, spuštene glave, u pogledu pretnja koja ništa ne trpi.

Kroz mračnu sobu prolazi Hajnrih, kroz sobu koja je natapkana hladnom svežinom, stane ispred Dragana. Ovaj ga pogleda, u njegovu unutrašnjost, onda ga uhvati za međunožje. Mlađi se trgne. „Dobro”, kaže Dragan, „dobro. Da si se napalio, ubio bih te.” Dragan i dalje drži. Onda pusti. „Gubi se”, kaže.

I Hajnrih odlazi, naravno. Odgurne vrata od dasaka, pri čemu se u daščari useče trougao od svetlosti. Lidija stoji ispred grma, pokazuje na njegove čvornate vrho-

ve. „Prerano”, kaže, više za sebe nego Hajnrihu, „već bi da pupi”. Hajnrih mora da sačeka dok bol u međunožju ne popusti. Probudio se usred noći. Satima pre svitanja pevale su ptice. Lidija ne obraća pažnju na njega, mi-moilazi ga. Zaključava vrata, isključuje ga.

Radionica je van pogona. Hajnrih stane ispred prozora, čelom o hladno staklo, mraz treba da mu se ugrize u misli. Ključ je kod Lidije, on to zna. Posmatrao ju je jesenas, tada je isto ovako stajao kao danas, sa čelom na staklu. Malo pre toga se bio probudio i pozvao Dragana koji ga je naučio malo srpskog: „Араган, где си?” Onda je – kao sada – stao ispred prozora radionice, hladio čelo na staklu. I kako je otvorio oči, unutra je sedela Lidija, na stolici pored vrata. Sedela je veoma uspravno, ruke u krilu. Noge uredno jedna do druge. Ništa nije videla. Možda je videla obučara na nekom drugom sve-tu, na kojem uzima šilo, pritiska kalup o kecelju, radi punom parom i povijenih leđa.

Sedela je potpuno nepomično, a i Hajnrih je stajao nepomično ispred prozora neko vreme. Njegova duša bi, znao je, patila, preko mere, do ludila, zbog Lidijinog besa. Kako to objasniti. Hajnrih se vratio u daščaru ne-opažen.

I kasnije je Hajnrih posmatrao Lidiju: nikada ne za-lazi dublje u ovu prostoriju. Samo se ušunja kroz vrata, sklopča se na stolici. Jedva diše. Kao da ovaj vazduh ne pripada njoj. Kako bi samo Hajnrih voleo da zna šta je to s radionicom i obučarem. Želeo bi da zna, a ne pita.

Šta čini radionicu, Hajnriče? Iza debelih, četvorodel-nih prozora gleda u sićušnu prostoriju. Tamo su radni sto i tronožac, police pretrpane konzervama, kalupima i cipelama, poderanih, puknutih šavova, rascvetalih đonova, uglavljenih u stege, da bi se nešto zalepljeno osušilo, već odavno je presušilo. Među njima ima is-flekanih, napola očišćenih, ali i dobrih cipela. Dok se

Hajnrih napolju smrzava u poderanoj obući, u njega iz radionice zure elegantne, dvobojne cipele na šniranje. Na zidovima visi alat, vise šila, ušice, klešta, žičane četke, otvarač rupa i drvo za glačanje đonova. Visi obučareva kožna kecelja i radni mantil. Pod, kao i cipele, kao i alat, sto, tronožac, radni sto, stalaže, kao i sve, prekriva prašina. Jedino je Lidijina stolica pored vrata crvena u tom sivilu. Tamo gde ona sedi, prašina je obrisana, sija boja, signal. Ovo je naopako vreme, misli Hajnrih, vreme u negativu u kom se smenjuju predznaci.

Stoji tako na prozoru, sam u dvorištu. Probadanje u međunožju je prošlo. U daščari Lidija i Dragan. Ne, samo Lidija. Dragan ga iznenada zgrabi za ruku i istrgne iz radionice, u kojoj on uopšte i nije, u kojoj se on samo časkom našao u mislima, a i to je zabranjeno, i razmišljanje o radionici pripada Lidiji, ko još može da živi tako. Dragan trgne Hajnriha s prozora, ovaj se saplete i upadne u žbun, nekoliko grančica se slomi, počele su da pupe, sad će uskoro biti mrtve. „Dodi“, kaže Dragan, u njemu dahće bes, to je razočaranje, Lidija nije htela da zna za njegovu napaljenost. Ali ona je tu, i traži da bude zadovoljena, ako neće Lidija, onda će neka druga, a ako Dragan ne nađe neku drugu, šta onda?

Dragan izvlači Hajnriha iz dvorišta, gura ga na ulicu, uteruje ga u jedan ulaz. Izvući, gurnuti, uterati, sve to istovremeno, čelo je još hladno od prozora, iako se vrućina već diže u ušima a uz to i strah. Nešto mnogo gore od šutiranja i udaraca gura se uvis i sa Hajnrihom čini to što on nikada ne sme, jer bi u protivnom dobio repete. Odgurne Dragana, počinje da se brani, cvili, tone, dok ne čučne u ćošku kuće gde je sneg prljaviji nego u dvorištu, ruke pritisnute uz glavu, klupko od čoveka. Dragan hvata u klupko, hoće da skloni ruke i da Hajnriha pogleda u oči. „Псиһы, šta je?“ kaže pritom. „Šta je?“ I čučne ispred njega, više ga ne dodiruje. „Tebe su

nekad napastvovali." To nije bilo pitanje, pa zato i nema odgovora od ovog klupka od čoveka. Dragan odmahuje glavom, uhvati Hajnriha za kolena. Iza njega frktanje konja, široka čeza prolazi truckajući.

Oštar miris dopire Draganu u nos, njemu i Lidiji, koja se odjednom nađe pored njih dvojice i koja zaključuje: „Usr’o se.” „Jeste”, kaže Dragan, „mislio je da ću ga...” Lidija ga naglo preseče: „Da si umuknuo. Nećeš ništa popraviti ako to izgovoriš. ” Ma šta ta žena zna. Zna mnogo. Zajedno podižu to klupko, lako je i teško, nose ga nazad u daščaru. „Sad ćeš otići”, naređuje Lidija i šalje Dragana da donese drva, da nabavi hranu, Hajnrihu će trebati nešto toplo. Skida ovom, koji leži na slami, pantalone. Briše suze. Donosi činiju, puni je snegom. Trlja Hajnriha, on drhti od hladnoće. Lidija uzima krpnu, briše ga, pokriva ga. „Šššš”, umiruje ga, sve dok drhtanje ne prestane, sve dok Hajnrih ne zaspi.

Kasnije se vraća Dragan, baca drva u čošak pored peći, nije mnogo, moraće još jednom da ide. Stavlja veknu hleba na sto, još je topla i miriše, pored stavlja čašicu pavlake. Lidija ne pita odakle mu. Uzima šerpu, kuva čorbu. Nemaju mnogo u šupi, ono što imaju dele, a sa Hajnrihom ostaje manje za svakoga. Dragan posmatra onog što spava. Crv, embrion, golih nogu koje su izmilile ispod ćebeta. „Baš je mršav”, govori Lidiji koja staje pored njega. „Fali mi kim za krem čorbu.” To je sve što odgovori. „Šta bi bilo, маче”, pita Dragan i ne sklanja pogled s Hajnriha, „da je to naš sin.” „Hoćeš mi nabaviti?” Lidija opet odlazi do peći. Dragan Hajnrihu pokriva noge ćebetom. „Već se skoro unormalio, je l’ se sećaš kakve gluposti je letos pričao, kako se odjednom stvorio u šupi, taj псић?” Lidija mrmlja. „Šta kažeš, љубави?” „Treba mi kim. ” Samo to. Dragan se okreće, još jednom pogleda Hajnriha kojem u snu trepere kapci. „Dušo moja, šta misliš?” Lidija diže pogled sa

šerpe, gleda Dragana, nimalo nije ljuta, samo umorna. „Šta misliš?” ponovi. „Često nisam siguran da li uvek zna gde je. Ili ko je.” Lidija se smeje. „Čuo si šta on kaže da je. Gegavac.” Dragan odmahuje glavom. Nakašlje se, odlazi do vrata. „Маче, kim, u redu.”

